Ammatillinen kotimaan opintomatka hunajantuottajille 22.-23.10.2018 Varsinais-Suomeen, Uudellemaalle ja Kanta-Hämeeseen

Maatalousyrittäjä Marko Leino, Mynämäki

Tilalla tuotettu hunajaa vuodesta 2011 alkaen. Tuotanto alkoi neljällä pesällä ja on kasvanut nykyiseen kokoonsa reiluun 150 pesään jaokkeiden muodostamisen kautta. Hunajan tuotanto aloitettiin maatilan sivuelinkeinoksi, mutta sen liikevaihto ylittää nykyisin jo muun maataloustoiminnan liikevaihdon. Markon tie mehiläistarhaajaksi alkoi oman paikallisyhdistyksen kurssin käymisellä ja hunajan tuottajakoulutuksella. Oppia täydennettiin v. 2014 Mustialassa ammattitutkinnon suorittamisella. Pesät on jaettu nyt 20:een tarhapaikkaan, joista kaukaisin on n. 30 km:n päässä.

Marko linkoaa itse kaiken oman hunajansa sekä harjoittaa rahtilinkousta. Tila linkoukselle on rakennettu vanhaan kanalaan, johon laatikot tuodaan pumppukärryillä lavalle pakattuna. Tilaan on eristetty myös lämpöhuone laatikoiden ennen linkousta tarvittavaa lämmitystä varten. Linkoustoiminta on kasvanut vähitellen v. 2014 hankitun linkouslinjan alkuajoista. Palvelua ei ole mainostettu erityisesti, vaan tieto linkouspalvelusta on levinnyt ”puskaradion” välityksellä. Linkouslinja oli Honey Paradisen valmistama ja sisälsi 52 kehäisen lingon. Linjan kapasiteetti on normaalin työpäivän aikana n. 60 laatikkoa.

Marko myy hunajan pääosin Hunajayhtymään. Muutaman sata kiloa hän pakkaa ja myy itse. Marko tuottaa myös omia mehiläisemoja omiin pesiinsä.

Tila oli hyvä esimerkki tarmokkaalla ja määrätietoisella otteella kehitetystä mehiläistarhauksesta ja linkouksesta. Toiminta on kasvanut muutamassa vuodessa viljelijän viljelyltä jäävän ajan vieväksi kannattavaksi yritystoiminnaksi.

MAASEUTU.FI
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Pasi Vainionpää ja Kirsi Lehtosaari, Kiikala Zyrif Oy / Kiikalan hunaja, Salo

Vainionpäät ovat pitäneet mehiläisiä ja tuottaneet hunajaa v. 2012 alkaen. Kimmoke mehiläistarhauksen aloittamiseen tuli Kirsiltä, jonka sukulaisten pitämistä mehiläisistä oli herännyt kiinnostus alaa kohtaan. Yrityksen mehiläistalous käsittää hunajan tuottamista, emojen kasvatusta laatikoiden valmistusta sekä mehiläisaiheisten korujen valmistusta. Sekä Kirsi että Pasi ovat suorittaneet alan ammattitutkinnon Mustilassa.

Tarhalla oli selvä työnjako; Pasi hoiti pesät ja hunajantuotannon – Kirsi emotuotannon ja korujen valmistuksen. Tarhauksessa tehdään läheistä yhteistyötä paikkakunnan toisen tarhaajan ja emojen tuottajan Timo Urmaksen kanssa. Yhdessä he tuottavat tällä hetkellä neljänneksen Suomen kotimaassa tuotetuista emoista. Emojen kasvatusta on tarkoitus yhä laajentaa. Toimintaa kehitetään ja uutena menetelmänä on tarkoitus opetella emojen keinosiemennys. Emojen kasvatus Suomessa tulee lähivuosina muuttumaan, sillä tiedossa on, että useita nykyisiä tuottajia tulee lopettamaan toimintansa. Uusille toimijoille on siis tilaa ja tilausta.

Merja-Riitta Laurila / Stadin tarhaajat ja hunajafrendit

Oppaana tutustumisretkellä pääkaupunkiseudun tarhoihin oli Stadin tarhaajien sihteeri Merja-Riitta Laurila. Saimme kuulla, että Helsingissä on nykyisin n. 100 tarhaajaa ja saman verran mehiläispesiä sijoitettuna n. 60 paikkaan. Suurimmalla tarhurilla on 34 pesää. Mehiläiset ovat italialaista rotua. Ehdoton vaatimus tarhoille on, että yhdyskuntia ei saa päästää parveilemaan. Tärkeimmät mesikasvit ovat lehmus, villiviini, koristekasvit, hevoskastanja, apilat, vaahterat, koristeomenapuut ja pajukot. Nämä normaaleista mesikasveista poikkeavat kasvilajit antavat hunajalle tavanomaisesta poikkeavan hienostuneen maun. Kaupunkihunajaa Merja-Riitta Laurila kutsuikin herkutteluhunajaksi. Kaupunkiympäristö ja aito luonnontuote, hunaja kuulostaa ensimmäiseksi huonolta yhdistelmältä, mutta Merja-Riitta Laurilan mukaan tutkimuksissa ei kaupunkihunajasta ole löydetty saastejäämiä. Ilmeisesti kukkien päivittäin erittämään uuteen meteen ei siirry ilman epäpuhtauksia. Yleisesti kaupunkihunajasta maksetaan 100 gramman purkkeihin pakattuna 50 kg/kg. Tuotteen markkinointi ei kuulemma ole ongelma vaan kaikki myydään. Hunajaa markkinoidaan myös kaupunginosa hunajina. Esimerkiksi Munkkiniemen K-Kauppa myy Munkkiniemi-hunajaa.

Ensimmäinen tutustumiskohde oli nykyisen Oopperatalon seinustalla sijainneet viisi mehiläispesää. Näitä meille esitteli yksi pesien omistajista Nina Kangas. Heillä tarhaus alkoi 5 vuotta sitten viidellä pesällä. Näiden hunajasato on yhteensä n. 100 kg, joka kaikki myydään Oopperan ravintolaan. Hunajasta maksettava hinta on n. 25-30 €/kg. Yhteistyö toimii myös toiseen suuntaan siten, että Oopperatalon keittiö valmistaa heille syksyn ruokintasokeriliuoksen. Nina kertoi, että huolimatta kaupunkiympäristöstä pesät ovat saaneet olla rauhassa.

Toinen kohde oli Sibeliuspuistossa oleva Pauligin residenssin puutarha ja sen kolme pesää. Varat pesien hankintaan oli saatu Innocent Oy:n smoothiemyynnistä, jonka tuotosta luovutettiin 1 c/purkki yhdyskuntien hankintaan. Pauligin residenssi on nyt myytävänä ja kaupan toteuduttua pesille joudutaan hankkimaan uusi sijoituspaikka.

Kolmas kohde oli Ravintolakoulu Perho Mechelininkadulla, joka on harjoittanut mehiläistarhausta vuodesta 2013. Pesiä emme nähneet, sillä ne on sijoitettu koulun katolle, jonne meitä ei turvallisuussyistä päästetty. Laidunalueena mehiläisillä toimii Hietaniemen hautausmaan suuri alue. Hunajaa hyödynnetään monipuolisesti koulun ravintolan ruuan valmistuksessa. Myös me pääsimme tästä osallisiksi, kun nautimme koululla hunajamenun illalliseksi. Koululla on toiminut myös pienpanimo vuodesta 1995 alkaen. Toiminnan laajuutta luonnehdittiin sanomalla sitä Suomen pienimmäksi panimoksi, jossa keitoksen koko oli 100 litraa. Valmistuksessa oli myös hunajaolutta. Tarkkaan olutta maistamalla hunajan maun saattoi jopa tunnistaa suussa.

SML ry, Eeva-Liisa Korpela, Helsinki

Tapaaminen järjestettiin linja-autossa, jossa Eeva-Liisa Korpela kertoi Mehiläishoitajaliiton toiminnasta ja sen painopisteistä. SML on kattojärjestö, jonka jäseniä ovat 31 maakunnallista mehiläishoitajayhdistystä ja yksi yleinen, tumman mehiläisen pitoon erikoistunut yhdistys. Jäseninä SML:lla on paikallisyhdistysten kautta 2800 tarhaajaa, n. 80 % kaikista tarhaajista. Jäsenmäärän kerrottiin olevan taas kasvussa takavuosina tapahtuneen lukumäärän laskun jälkeen. Eeva-Liisa kertoi pesien lukumäärän olevan maassamme n. 55.000 kappaletta. Tarhojen koko on yhdestä tuhanteen pesään. Ammattitarhaajia on n. sata. Valtakunnan tason talvitappiot ovat 10-15 % , joiden tärkeimmät syyt ovat varroa-punkki ja emoissa esiintyvät erilaiset ongelmat. Pesien pitkän ajan keskisadot ovat n. 39 kg, joka kansainvälisessä tarkastelussa on hyvää tasoa. Hunajan kulutus henkeä kohti on Suomessa 700 g. Liiton palveluksessa on 6 henkilöä ja toiminnan johtajana on Stanislaw Jas.

Liiton 5 keskeistä tehtävää ovat:

1. Edistää mehiläishoitajien taitoja ja tuotannon kannattavuutta
2. Pölytyksen tarjoaminen viljely- ja luonnon kasveille
3. Koulutus ja materiaalien tuottaminen
4. Tarjota tietoa mehiläisistä ja hunajasta
5. Edistää myös muiden pölyttäjien elinoloja

Juha Välimäki, T:mi Välimäen-Hunaja, Rajamäki

Juha on jo tarhuri kolmannessa polvessa. Hänellä on kymmenen kilometrin säteelle kotoa sijoitettuna 250 pesää. Osa sadosta myydään suoramyyntinä ja loppu sopimustuottajana pakkaamoon. Tilalla on linkouslinja, jolla hoidetaan oman hunajan lisäksi n. 10.000 kg rahtilinkousta. Hunajantuotanto pitkän ajan keskiarvona n. 40-50 kg/pesä. Mehiläisrotuna ovat sekä kranilaiset että italialaiset mehiläiset sekä näiden risteytymät. Hunajan poiston jälkeen mehiläisyhteiskuntia ruokitaan 25-30 l sokeriliuosta/pesä. Juhan lisäksi kiireimpänä hoitokautena tuotannossa työskentelee 1-2 apulaista.

Tilan toinen tuotantosuunta on hunajantuotannossa tarvittavien kehälistojen valmistus. Tilan piharakennus sisälsi monia valmistuksessa tarvittavia puun työstökoneita ja valmiiden tuotteiden aihioita ja puuraaka-ainetta. Osat valmistetaan parhaasta raaka-aineesta oksattomasta männyn ja kuusen tyvitukista.

MAASEUTU.FI
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Melvin Jaanis, Hunajayhtymä Tuotanto Oy, Ypäjä

Toimintaa esitteli toimitusjohtaja Melvin Jaanisk, joka on myös suorittanut mehiläishoidon ammattitutkinnon Mustialassa.

Tuotannolla on tällä hetkellä 800 pesää Kanta-Hämeessä viiden kunnan alueella. Tuotantoa ja pesien lukumäärä on tarkoitus kasvattaa kaksinkertaiseksi ajan saatossa. Suuri tuotantoyksikkö työllistää kolme hoitajaa ja sadonkorjuuaikana linkoajat. Tuotannon tiloihin olikin hankittu uusi 128 kehän linkouslinja, jonka kapasiteetti on 12-15 tynnyriä hunajaa työpäivän aikana. Linja toimii parhaiten kahden henkilön voimin.

Käytössä on styroksiset Farrar-laatikot ja italialainen rotu. Keväällä on tulossa Bulgariasta omaa tuotantoa olevia emoja. Tarhat, joihin pesät on sijoitettu ovat 1,5-2 km päässä toisistaan ja käsittävät kukin 8-12 pesää. Pesät sijoitetaan tarhapaikoissa riveihin. Vierailun aikana työvaiheista menossa oli jaokkeiden siirto lopullisille paikoilleen ja varroan syystorjunta.

Hoitokauden aikana pesille tehdään 2 ”tasoituskierrosta”, joilla vahvemmista pesistä siirretään kehiä mehiläisineen heikompiin pesiin. Jos pesissä ilmenee kesäkuun alkupuolella parveilun merkkejä, muodostetaan jaokkeista uusia pesiä. Koska pesien lukumäärä on suuri, kaiken toiminnan tulee olla tehokasta. Kaikki hunaja pyritään poistamaan pesistä yhdellä tarhakäynnillä. Hunajasadon keruun aikana kehille jääneet mehiläiset puhalletaan pois lehtipuhaltimella. Työskentely on ryhmätyötä. Työn tehokkuutta kuvaa sadon keruunopeus, joka on parhaimmillaan 1000 kg 15 minuutissa kolmen hengen voimin. Syksyllä ennen talviruokinnan alkua tehdään pesien ja emojen tarkastus. Yhdyskuntaa ruokitaan syksyllä 32 (10+12+10) litralla sokeriliuosta. Keväällä annetaan lisäruokaa 2-3 kg pesän päälle. Varroapunkin torjunnassa käytetään Tymolia ja muurahaishappoa vuorovuosin. Talveutuksessa käytetään kahta laatikkoa ja verkkopohjaa. Talvitappioiden sanottiin olevan pienet, keskimäärin alle 5 %. Satotason sanottiin olevan n. 40 kg/pesä. Lajihunajaa ei tuoteta. Maanomistajalle maksettava korvaus pesän sijoittamisesta viljelyksen yhteyteen oli 1 purkki hunajaa/pesä. Hunajayhtymän tuotanto Oy on sopimustuottaja Hunajayhtymä Oy:lle ja hunaja toimitetaan sinne 280 kg tynnyreissä.

Melvinin omalla kotitilalla hänen vaimonsa vastaa myös mehiläistarhauksesta. Tammelan Hykkilässä sijaitsevalla tilalla on noin 200 mehiläispesää luomutuotannossa. Heillä hunaja myydään päivittäistavarakauppoihin ja mehiläistalouden sivutuotteille oli myös hyvät markkinat. Kaikki vaha, siitepöly, propolis ja kuhnurit menevät kaupaksi. Esimerkiksi pakastetuista kuhnureista saadaan 50 €/kg. Kuhnuritoukkia syntyy pesästä n. 2 kiloa.

MAASEUTU.FI
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin